

4 DE SOCIALE ZEKERHEID IN EEN NOTENDOP

4 DE TAKKEN VAN DE SOCIALE ZEKERHEID

9 HOE WORDT DE SOCIALE ZEKERHEID NU GEFINANCIERD?

- DRIE FINANCIERS
- SOCIALE BIJDAGEN ZIJN UITGESTELD LOON
- DE WELVAARTSENVELOPPE

11 NAAR EEN STERKE SOCIALE ZEKERHEID

11 ZEVEN UITDAGINGEN

- DE SOCIALE ZEKERHEID MOET INSLUITEN, NIET UITSLUITEN
- WERKEN ALS WERKNEMER = SOCIALEZEKERHEIDSRRECHTEN OPBOUWEN
- SOCIALE ZEKERHEID MOET EEN MENSWAARDIG INKOMEN BIJDEN
- DE SOCIALE ZEKERHEID AANPASSEN AAN NIEUWE SAMENLEVINGSVORMEN
- SOCIALE ZEKERHEID VOOR IEDEREEN, NIET ALLEEN VOOR DE MENSEN IN ARMOEDE
- WERKBARE LOOPBANEN
- SOCIALE ZEKERHEID BOVEN DURE INDIVIDUELE PRIVÉVERZEKERINGEN

17 EEN SOLIDE FINANCIERING VAN DE SOCIALE ZEKERHEID

- DE OVERHEIDSINBRENG MOET MEE GROEIEN
- DE ALTERNATIEVE FINANCIERING MOET SLUITEN
- NIET ENKEL DE SOCIALE ZEKERHEID RESPONSABILISEREN
- GEEN JOBS ZONDER NORMALE BIJDAGEN
- DE PLETWALS VAN CAFETARIAPLANNEN STILLEGGEN
- GEZONDHEIDSZORG FINANCIEREN UIT ALGEMENE MIDDELEN
- LONEN UIT DE DWANGBUIJ
- DE EUROPESE DRUK OP DE SOCIALE ZEKERHEID WEGNEMEN

Illustratie cover: Pieter Van Eenoge

VOORWOORD

SOCIALE ZEKERHEID

75 jaar geleden, in 1944, nog voor de Tweede Wereldoorlog ten einde was, werd tussen werkgevers en vakbonden het ontwerp van Pact voor Sociale Solidariteit afgesloten: een reeks gemeenschappelijke oriëntaties voor het sociaal overleg en de sociale zekerheid voor na de oorlog. En ook al werd die tekst nooit formeel ondertekend, toch werd hij eind 1944 vertaald in de basiswetgeving voor de opbouw van de naoorlogse sociale zekerheid: de Besluitwet van 28 december 1944. Die beleeft binnenkort zijn 75ste verjaardag.

Gemengde gevoelens

Die verjaardag is een reden tot vieren. Maar met gemengde gevoelens. Veel steun van de werkgevers is er niet meer voor de vrijwaring en de versteviging van de sociale zekerheid. De sociale zekerheid staat opnieuw zwaar onder druk. Nieuw is dat niet. Helaas bezuinigen regeringen te vaak in de sociale zekerheid. Bij elke begrotingsdiscussie is het hout vasthouden: hoe gaan de gerechtigden op sociale uitkeringen en op gezondheidszorgen deze keer weer worden getroffen? Met de regering-Michel was het hek helemaal van de dam. Aanvankelijk heette het dat de sociale zekerheid ook haar deel van de inspanning moet doen om het begrotingstekort weg te werken en de schuldenberg af te bouwen. Maar die begrotingsdiscipline werd door die regering al snel verlaten. Waarna de aanvallen op de sociale zekerheid toch bleven doorgaan. Terwijl er bijvoorbeeld de laatste jaren wel veel geld veil was om de werkgevers te plezieren. Eerst met een aanzienlijke verlaging van de patronale bijdragen, zonder toereikende compensaties. Nadien met een verlaging van de vennootschapsbelasting. Met bovenop nog wat douceurtjes in de personenbelasting. Intussen zitten we al een jaar opgescheept met een regering in lopende zaken, en is de federale begroting inmiddels een puinhoop geworden. Die van de sociale zekerheid voorlopig niet, omdat een evenwichtsdotatie het tekort compenseert. Maar vanaf 2021 is die niet meer gegarandeerd, zodat een zwaar tekort dreigt, oplopend tot 5,9 miljard euro in 2024.

Sociale zekerheid onder druk

Sommige politici hebben zelfs al laten verstaan dat ze die puinhoop een goeie zaak vinden, omdat daardoor de sociale zekerheid nog meer onder druk kan worden gezet. De vakbonden hebben wel een en ander kun-

IS INVESTEREN IN MENSEN

nen voorkomen. Tegenover de inleveringen staan immers ook de maatregelen die we wisten te vermijden: de beperking in duur van de uitkeringen voor werklozen met medische of psychische problemen, de halvering van de inkomensgarantie-uitkering voor onvrijwillig deeltijdsen, de sancties voor langdurig zieken, de invoering van de gemeenschapsdienst voor langdurig werklozen, de versnelde verarming van de langdurig werklozen, de afbouw van het overlevingspensioen beneden de 55 jaar voor wie niet sterk staat op de arbeidsmarkt, de abrupte stopzetting van de SWT-stelsels onder de 60 jaar, de koppeling van de pensioenleeftijd aan de stijgende levensverwachting... Meer nog: via de akkoorden met de werkgevers over de welvaartsvastheid van de sociale uitkeringen, wisten we een reeks verbeteringen te bekomen, meest nog voor de mensen die van een minimumuitkering moeten leven...

Herstel van het draagvlak

Maar er is niet enkel de budgettaire druk. Werkgevers en rechtse politici trachten de bevolking ook op te zetten tegen de sociale zekerheid. Onder luide aanmoediging van de commerciële verzekeraars overigens: hoe minder sociale zekerheid, hoe minder vertrouwen in de sociale zekerheid, hoe meer interesse voor hun verzekeringswinkel, hopen die. Die ondermijning van de sociale zekerheid, die moet dan kennelijk ook gepaard gaan met een verguizing van de gerechtigden op sociale uitkeringen. Werklozen? Die hebben hun werkloosheid zelf gezocht. Zieken? Die hebben hun ziekte zelf gezocht. Armen? Die hebben hun armoede zelf gezocht. En gepensioneerden die klagen over hun pensioen? Had je maar niet zo vroeg op pensioen moeten gaan.

Dat ondergraven van het maatschappelijke draagvlak heeft vooralsnog maar een beperkt effect gehad. Uit enquêtes blijkt dat er al bij al nog behoorlijk wat steun is voor een sterke sociale zekerheid. Meer nog: de financiële crisis en de ontwikkelingen nadien op de financiële markten, met het inzakken van de rendementen op commerciële pensioenproducten, hebben aangetoond hoe kwetsbaar die commerciële private verzekeringen zijn. En hoe belangrijk een sterke sociale zekerheid is bij economische crisissen, om verder wegzakken van de economie te vermijden. Maar zo'n breed maatschappelijk draagvlak volstaat

niet. Wat ook nodig is, is de individuele bereidheid zijn deel te doen. Dat is zoals met de klimaatverhitting. Iedereen erkent het probleem. Maar als gevraagd wordt zijn deel te doen, door mee te doen aan acties, door zelf zijn levenspatroon te veranderen, door zijn deel van de milieubelastingen te betalen, dan heet het dat eerst de anderen hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Als we een sterke sociale zekerheid willen, zullen we allemaal de verantwoordelijkheid moeten nemen en ook andere inkomsten laten bijdragen.

En daarom is het ontzettend belangrijk actief te werken aan dat maatschappelijk draagvlak voor de sociale zekerheid, aan die solidariteit. Niet in het minst om die politici aan het roer te zetten die de sociale zekerheid willen verstevigen in plaats van te ondergraven. En die er na de verkiezingen ook navenant naar handelen.

Onze militanten hebben daarin een bijzondere verantwoordelijkheid. En dat begint met basiskennis over de sociale zekerheid. Daartoe werd dit themanummer van Vakbeweging aangemaakt. We belichten de uitgavenkant van de sociale zekerheid en het inkomstenluik. Gekruid met de uitdagingen waar we voor staan, zoals stabiele – andere – inkomsten voor de sociale zekerheid en het werken aan een draagvlak. Dit alles als basismateriaal voor de militantenvorming en voor onze campagnes rond de sociale zekerheid. Maar ook als achtergrond om het debat aan te gaan met onze leden en met de brede werknemersgroep.

Anne Léonard
Nationaal secretaris ACV

Koen Meesters
Nationaal secretaris ACV